

Alþingi
Erindi nr. 131/1720
komudagur 29.4.2005

SAMTÖK ATVINNULÍFSINS

Alþingi
Nefndasvið
Austurstræti 8 – 10

150 REYKJAVÍK

Reykjavík, 28.04.2005

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um Ríkisútvarpið sf., 643. mál

Samtökum atvinnulífsins hefur borist til umsagnar framangreint lagafrumvarp. Í frumvarpinu er lagt til að rekstrarformi Ríkisútvarpsins verði breytt í sameignarfélag og verði ríkið eini eigandi þess. Frumvarpið gerir ráð fyrir nokkrum breytingum á yfirstjórn og stjórnskipulagi Ríkisútvarpsins. Menntamálaráðherra fer með eignarhlut ríkisins í félaginu, útvarpsráð verður lagt niður, en ráðherra skal útnefna fimm manna stjórn félagsins samkvæmt kosningu á Alþingi. Stjórnin skal hafa yfirumsjón með rekstri félagsins, ráða útvarpsstjóra og leysa hann frá störfum, en hefur hvorki afskipti af dagskrárgerð né öðrum ráðningum. Útvarpsstjóri verður æðsti stjórnandi Ríkisútvarpsins sf. í daglegum rekstri, yfirmaður allrar dagskrárgerðar og ræður aðra starfsmenn til félagsins án umsagnar annarra aðila. Afnotagjöld verða felld niður í árslok 2007. Þess í stað kemur lögbundið gjald á skattskylda einstaklinga og lögaðila (nefskattur), en auk þess er áfram gert ráð fyrir tekjum af auglýsingum sem og beinum fjárveitingum sem Alþingi kunni að ákveða sérstaklega.

Samtök atvinnulífsins telja löngu tímabært að endurskoða lagaákvæði um Ríkisútvarpið og endurmeta hlutverk þess í breyttu fjölmiðlaumhverfi. Minnt er á að útvarpsrekstur er atvinnustarfsemi sem hverjum og einum er frjálst að stunda sem hefur til þess tilskilin leyfi. Þurfa því lög sem um slíka starfsemi gilda að vera almenns eðlis og laus við mismunun sem ekki á sér eðlilegar forsendur. Með frumvarpinu er ekki nægjanlega gætt að þessum þætti. Með rekstri ríkisútvarps í sameignarfélagsformi, þar sem ríkið ber ábyrgð á öllum skuldbindingum félagsins og þar sem ríkisrekstri er ætlað svo víðtækt hlutverk sem í frumvarpinu felst, verður einkaaðilum í útvarpsrekstri ekki tryggt eðlilegt jafnræði í starfsumhverfi.

Í 3. gr. frumvarpsins er hlutverk Ríkisútvarpsins sf. talið að öllu leyti fela í sér útvarpsþjónusta í almannabágu, en sú þjónusta er skilgreind í 18 tölulíðum. Hlutverk þetta er skilgreint mjög víðtækt og engu þrengra en fram kemur í 3. – 5. gr. núgildandi laga um Ríkisútvarpið nr. 122/2000. Flestum þeirra 18 atriða sem skilgreind eru sem útvarpsþjónusta í almannabágu er nú einnig sinnt af einkareknum útvarpsstöðvum. Ber því með réttu að líta á slíka starfsemi sem markaðsstarfsemi sem ekki geti notið opinbers fjárstuðnings. Raunar felst í frumvarpinu að starfsemi Ríkisútvarpsins á markaðssviði verði enn treyst, sbr. m.a. 14. tl. 3. mgr. 3 gr. frumvarpsins um að útvarpsþjónusta í almannabágu feli í sér að taka saman, gefa út og dreifa hvers konar efni svo sem ritað mál, hljómplötur, hljóðsnældur, geisladiska, myndbönd og margmiðlunarefni. Hafa einkaaðilar sýnt að þeir eru fullfærir um að veita slíka þjónustu. Á hinn bóginn hafa verið felld brott ákvæði um þjónustu sem Ríkisútvarpinu er ætlað að sinna samkvæmt núgildandi lögum og samræmist betur hófstilltri skilgreiningu á

útlarpsþjónustu í almannapágu. Er hér vísað til ákvæða 4. gr. laga nr. 122/2000 um að Ríkisútlarpið skuli starfrækja fræðsluútlarp í samvinnu við fræðsluyfirvöld, en þessu hlutverki hefur ekki verið sinnt a.m.k. hin síðari ár.

Ákvæði 11. gr. frumvarpsins um tekjustofna Ríkisútlarpsins sf. staðfesta einnig að með frumvarpinu er ekki stefnt að því að draga úr opinberum fjárframlögum til ríkisrekinnar útlarpsþjónustu, en í því felst að með nefskatti verði Ríkisútlarpinu áfram tryggð svipuð opinber fjárframlög og það hefur nú af afnotagjöldum. Telja Samtök atvinnulífsins það ekki verjandi að halda áfram taprekstri og að ráðstafa opinberu fé til Ríkisútlarpsins í þeim mæli sem gert hefur verið undanfarin ár án nokkurra skilgreininga á því hvaða markmiðum á að ná með þeim stuðningi.

Í athugasemdum við frumvarpið er m.a. vísað til tilskipunar Evrópusambandsins 97/36/EB og bókunar á ríkjaráðstefnu ESB í Amsterdam um útlarpsþjónustu í almannapágu. Þar hafi verið undirstrikuð sérstaða útlarpsþjónustu í almannapágu, hún styðji við lýðræðislegar, félagslegar og menningarlegar þarfir þjóðfélaganna og gegni mikilvægu hlutverki í að viðhalda fjölbreytni í fjölmiðlun. Í bókuninni fælist að ákvarðanir um tekjuöflun til útlarps í almannapágu yrðu að mestu látnar vera á valdsviði hvers aðildarríkis. Í athugasemdum við frumvarpið er þess hins vegar ekki getið að reglur Rómarsamningsins og EES-samningsins um samkeppnismál og ríkisaðstoð halda að fullu gildi sínu gagnvart útlarpsþjónustu í almannapágu. Hefur framkvæmdastjórn ESB sett túlkunarreglur um beitingu reglna um ríkisaðstoð gagnvart útlarpsrekstri í almannapágu¹ og Eftirlitsstofnun EFTA hefur tekið upp hliðstæðar reglur². Þar kemur m.a. fram að vegna aukinnar samkeppni frá einkaaðilum í starfsemi þar sem aðrir rekstraraðilar eru fjármagnaðir af opinberu fé hafi komið fram vaxandi áhyggjur af ójafnri samkeppnisstöðu og margar kvartanir komið fram vegna þessa³. Er reglunum ætlað að tryggja jafnræði milli einkaaðila og opinberra aðila í útlarpsrekstri, að teknu tilliti til raunverulegra kvaða sem rekstur útlarpsþjónustu í almannapágu felur í sér. Með hliðsjón af augljósri samkeppnisröskun sem frumvarpið felur í sér gagnvart einkareknum útlarpsstöðvum láta Samtök atvinnulífsins í ljós efasemdir um að frumvarpið fái staðist reglur EES-samningsins um ríkisaðstoð.

Hvað sem líður reglum EES-samningsins um ríkisaðstoð, telja samatökin að með samþykkt frumvarpsins yrði fest í sessi óhófleg mismunun í skilyrðum til útlarpsrekstrar sem engin sátt gæti orðið um og teljast verður andstæð markmiði samkeppnislaga.

Að lokum má vísa til þess að Samtök atvinnulífsins hafa áður sett fram álit sitt á æskilegri aðkomu ríkisvaldsins að útlarpsstarfsemi, sbr. umsögn samtakanna dags. 13. apríl 2004 um frumvarp til laga um breytingu á útlarpslögum nr. 53/2000, 337. mál. Telja samtökin rétt að Ríkisútlarpinu verði breytt í hlutafélag og skylduáskrift að því lögð niður. Útlarpsþjónusta í almannapágu verði skilgreind, hún fjármögnuð af sjóði sem fái afmarkaðar tekjur af opinberu fé, en veiting þjónustunnar verði boðin út, þar sem allar útlarpsstöðvar fái jafnt færi á að bjóða. Gefist keppinautum Ríkisútlarpsins þá kostur á að bjóða betri dagskrá fyrir lægra verð en Ríkisútlarpið gerir, ef þeir geta. Komi í ljós að Ríkisútlarpið sé best fallið til að sinna þjónustunni mun það gera það áfram.

¹ Commission Communication on the application of the State aid rules to public service broadcasting, OJ No. C 320, 15.11.2001.

² Application of State aid rules to public service broadcasting, kafli 24C í túlkunarreglum um ríkisaðstoð, the EFTA Surveillance Authority's State Aid Guidelines.

³ Slíkum umkvörtunum hefur reyndar einnig verið beint að íslenskum samkeppnisyfirlögum, sbr. m.a. ákvörðun samkeppnisráðs nr. 39/2001 *Erindi Norðurljósa samskiptafélags hf. um samkeppnisstöðu leyfisbundins útlarpsrekstrar einkaaðila gagnvart Ríkisútlarpinu.*

SAMTÖK ATVINNULÍFSINS

Með vísan til framanritaðs geta Samtök atvinnulífsins ekki mælt með því að frumvarpið verði samþykkt.

Virðingarfyllst,
f.h. Samtaka atvinnulífsins

Ari Edwald, framkvæmdastjóri

Aðsetur:
Borgartún 35
105 Reykjavík

Sími:
591 00 00

Bréfsími:
591 00 50

Neffang:
sa@sa.is

Veffang:
www.sa.is

